

GERMANIA-SARMATIA. ДРЕВНОСТИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ И ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ ЭПОХИ РИМСКОГО ВЛИЯНИЯ И ПЕРЕСЕЛЕНИЯ НАРОДОВ. Калининград: Янтарный сказ, 2008. – 237 с., илл. – 500 экз. Leidėjas – Kaliningrado srities istorijos ir meno muziejus, atsakingi už leidybą O. A. Radius, K. N. Skvorcov.

2008 metų pabaigoje Kaliningrade pasirodė naujas mokslinis archeologinis leidinys, skirtas Vidurio ir Rytų Europai romėniškųjų įtakų ir tautų kraustymosi laikotarpiu. Leidinys simboliškai vadinamas „Germanija–Sarmatija“, nurodant dvi pagrindines tautų grupes taip vadinamame Barba-

ricume, kurios antikinių autorių buvo siejamos su germanais arba sarmatais. Toks tautų junginių skyrimas antikos laikais buvo stereotipinis, apibendrinantis tiek tikslesnes, tiek gana miglotas žinias apie didžiules Europos sritis, plyninčias už Romos imperijos sienos. Vakarų baltų žemės pagal Tacito ar Klaudijo Ptolemėjaus įsivaizdavimą buvo Germanijos ir Sarmatijos genčių paribyje. Archeologiniais duomenimis, sarmatų kultūros paribys matomas įpiečiau – Padnieprėje, kai kuriuose Dniestro ir Dunojaus tarpupio arealuose. Baltų archeologiniai paminklai išsidėstę šiaurinėje germanų kaimynystėje, taigi baltiškos sritys taip pat buvo veikiamos didžiuliuose „Germanijos“ ir „Sarmatijos“ arealuose vykusių procesų.

Aptariamas straipsnių rinkinys, kaip pabrėžia įvade vienas iš redakcinės tarybos narių dr. A. Simonenko, sudarytas iš trijų teminių blokų: „sarmatiškosios“ problematikos, Černiachovo kultūrai skirtos dalies ir sąlyginai „germaniškosios“ temos straipsnių, prie kurių jungiami ir vakarų baltų kultūros tema skirtieji. E. V. Sinicinos straipsnis yra skirtas sarmatų ir Zarubincų kultūrų santykiams Padnieprėje vieno kapo inventoriaus pavyzdžiu, o A. A. Vasiljevo ir O. K. Saveljevo darbe tyrinėjama vėlyvųjų sar-

matų kultūrinių grupių santykiai ir jų chronologija. Černiachovo kultūros tematikai skirtuose straipsniuose nagrinėjama Kijevo ir Černiachovo kultūrų santykiai III a. po Kr. (M. V. Liubičevos straipsnis); politinės ir ekonominės istorijos bruožai Dniepro-Doneco tarpupio miškastepės zonoje I tūkstantmečio 2-ajame ketvirtyje (K. V. Myzginos straipsnis) numizmatikos duomenimis; pateikiama naujas požiūris į Černiachovo kultūros keramikos (ašočių) tipologiją ir chronologiją (O. V. Petrausko straipsnis). Vakarų baltų medžiagai skirtos publikacijos sudaro tarsi tarpinį „bloką“ perėjimui prie tikrųjų germanų archeologijos klausimų. Šioje straipsnių grupėje atkreipiamas dėmesys į Vakarų Lietuvos kapinynuose randamų smulkių metalinių drabužių puošybos elementų stilistikos sąsajas su panašiais radiniais germaniškuose ir sarmatiškuose laidojimo paminkluose (R. Banytė-Rowell); katalogizuojami ir analizuojami skydų dalių radiniai Sembos–Notangos kultūriname areale (O. A. Radius, K. N. Skvorcov); apžvelgiamas lenkų mokslininkų įnašas į vakarų baltų archeologijos tyrinėjimus Varmijoje ir Mozūrijos ežeryne (W. Nowakowski); pristatoma sudūvių kultūros pilkapyno Czerwony Dwór 2003–2007 metų tyrinėjimų medžiaga (P. Szymański). B. Kontny savo straipsnyje plačiai analizuoja archeologinius šaltinius apie germaniškųjų Przeworsko ir Wielbarko kultūrų karių ginkluotę, lygindamas juos su rašytiniuose šaltiniuose (Tacito tekstuose) įamžintais duomenimis apie germanus. N. Lau pateikia ritualinio kamano gadinimo atvejus pagal radinius Thorsbergo pelkėje, kurie liudija apie tikslingą ir sistemiską daiktų žalojimą aukojimo metu. Paskutinis rinkinio straipsnis, skirtas Trečiojo reicho archeologijai okupuotuose teritorijose, siūlo šiandienos požiūrį į vokiečių archeologų veiklą Rytų Europoje II pasaulinio karo metais (P. M. Leuso straipsnis).

Leidinyje straipsniai publikuojami rusų, vokiečių ir anglų kalbomis. Pirmasis „Germania–Sarmatia“ tomas apjungė rusų, ukrainiečių, lenkų ir lietuvių autorių darbus, įprasmino tarptautinio bendradarbiavimo idėją. Verta pakartoti prof. W. Nowakowskio palinkėjimą leidiniui, kad jis būtų taip ir toliau tęsiamas ir įgytų tokį pat vardą kaip daugiatomis senasis „Prussia“ leidinys.

Rasa BANYTĖ-ROWELL